

τῶν χωρ. τὸ χωρίον δὲν εὐσταθεῖ, ὁ σ. διακρίνας ὅτι τὸ τελευταῖον ἴωτα ἔδει νὰ μεταγραφῆ ὡς ὑπογεγραμμένη, ἀποκατέστησε τὸ κείμενον εἰς τὸ ὀρθόν:

εἶ τις πτερώσας Κλεόκριτον Κινησία

αἴροι ἂν αὔρα πελαγίαν ὑπὲρ πλάκα

καὶ οὕτω ἔδωκε νόημα εἰς τὸ τέως ἀσύντακτον καὶ ἀδιανόητον χωρίον.

Ἡ παροῦσα μελέτη μάρτυς τῆς παλαιογραφικῆς πείρας τοῦ σ. καὶ τῆς φιλολογικῆς του ὀξυδερκείας καὶ ἰκανότητος ἀποτελεῖ ἀξιόλογον συμβολὴν εἰς τὸν τομέα τῆς Στεμματικῆς καὶ τῆς ταξινομήσεως τῶν χειρογράφων καὶ προσφέρει νέα στοιχεῖα χρήσιμα διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν κειμένων.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* *

HEINZ HAPP, HYLE, **Studien zum aristotelischen materie-Begriff**

Walter De Gruyter Berlin, New York 1971, σσ. XVI/953, Canzleinen DM. 216.

Κατὰ τὸν Συγγραφέα ἡ ἔρευνα εἶναι φιλολογικὴ, χωρὶς νὰ ἐλλείπη καὶ ἡ φιλοσοφικὴ θεώρησις, ὅπου αὕτη καθίστατο ἀναγκαία. Σκοπὸς τοῦ Σ. εἶναι νὰ ἐπεξεργασθῆ συστηματικῶς τὴν «ἐνότητα» τῆς ἀριστοτελικῆς σκέψεως περὶ τὴν ὕλην. Ὁ Σ. κάμνει μίαν βραχεῖαν ἐπισκόπησιν τῆς σπουδαιότερας μέχρι σήμερον βιβλιογραφίας κατὰ μίαν κριτικὴν ἐπεξεργασίαν, ἐκ τῆς ὁποίας προκύπτει ἡ ἀτέλεια τῶν ἐργασιῶν τούτων. Κατόπιν τούτου ἀναπτύσσει τὴν ἔννοιαν τῆς ὕλης εἰς τὴν παλαιὰν Ἀκαδημίαν καὶ ἐξακριβοῦται ὅτι τὰ πορίσματα τῶν νεωτέρων ἐρευνῶν διὰ τὴν θεωρίαν τῶν ἀρχῶν τῆς πλατωνικῆς Ἀκαδημίας συγκλίνουν πρὸς τὴν συναγωγὴν βασικῶν χαρακτηριστικῶν τῆς ἀριστοτελικῆς ὕλης ἐκ τῆς δευτέρας ἀρχῆς τῆς Ἀκαδημίας.

Κατὰ τὸν Σ. μόνον διὰ τῆς ἐμβανθύνσεως καὶ τῆς συνδέσεως ταύτης πρὸς τὸν Πλάτωνα καὶ τὴν Ἀκαδημίαν κατέστη δυνατόν νὰ διαφανῆ ὁ ἀρχικὸς ἀριστοτελικὸς χαρακτήρ τῆς ἀρχῆς τῆς ὕλης. Ὁ Σ. καταβάλλει τὴν προσπάθειαν νὰ δείξῃ ὅτι ἡ ἀριστοτελικὴ ὕλη—ἐν ἀντιθέσει πρὸς στενοτέρας ἐρμηνείας—εἶναι μία ἀρχὴ τοῦ «εἶναι» καὶ ἀντίθετος ὄρχῃ τῆς μορφῆς, ἐκ τῆς ὁποίας δὲν ἐξαρτᾶται ἡ ὕλη. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐρέυνης ταύτης ἔχουν κατὰ τὸν συγγραφέα ὄχι μόνον ἱστορικὴν, ἀλλὰ καὶ συστηματικὴν ἀξίαν. Τῆς ἐργασίας ἐπιτάσσεται μία ἐπισκόπησις τοῦ ὅλου ἔργου, πλουσία βιβλιογραφία, πίνακες τῶν πραγματευθέντων χωρίων τῶν πηγῶν, τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν πραγμάτων. Ἡ ἐργασία διακρίνεται διὰ τὴν ἀκραν εὐσυνειδησίαν καὶ ἐπιμέλειαν, εἶναι ἐμπεριστατωμένη καὶ καλῶς θεμελιωμένη, ἔχει πολλὰς καὶ μακρὰς ὑποσημειώσεις, αἱ ὁποῖαι ἐπεξηγῶσιν ἢ δικαιολογοῦν ἰσχυρισμοὺς τοῦ Συγγραφέως εἰς τὸ κείμενον. Ὁ Σ. εἶναι πολὺ καλὸς κάτοχος τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, χωρὶς νὰ στερῆται φιλοσοφικοῦ αἰσθητηρίου. Ἡ σκέψις διέπεται ὑπὸ λογικῆς συνεπειας. Γενικῶς δύναται νὰ εἴπη τις ὅτι τὸ ἔργον εἶναι ἀξιόλογον καὶ συμβάλλει θετικῶς εἰς τὴν κατανόησιν τῶν ἀριστοτελικῶν κειμένων καὶ γενικῶς τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς φιλοσοφίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΥΜΑΚΗΣ